необхідне створення адекватних економічних і соціальних умов, щоб випускники поверталися, реалізовували свій потенціал в Україні та передавали набутий досвід і знання майбутнім поколінням.

Список використаних джерел

1. Локшина, О. Стратегія європейського співробітництва у галузі освіти і навчання у 2021 – 2030 рр. як євроінтеграційний орієнтир для української освіти. *Український Педагогічний журнал*. 2023. № 4. С. 5–17. [Електронний ресурс: https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-4-5-17]

2. Горбаль Н.І., Наумчук С.І., Романишин С.Б., Сікорська К.О. Європейські орієнтири української освіти. *Бізнес інформ.* 2018.№ 2. С. 75-80. [Електронний ресурс: https://cyberleninka.ru/article/n/evropeyski-orientiri-ukrayinskoyi-osviti/viewer]

3. Кобернік С., Кузьмина Н., Овчарук О., Паращенко Л., Степанов Ф., Тараненко І. Концепція змісту освіти для європейського виміру України. С. 1-5. [Електронний ресурс: https://osvita.ua/school/method/581/]

УДК 378

Костенко Ростислав Валерійович,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти
Одеської обласної ради»,
м. Одеса, Україна,
https://orcid.org/0000-0002-6022-6904,
kostenko305@ukr.net

ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ НАУКОВИХ ПРОЄКТІВ ЯК СКЛАДОВА ЇХНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Ключові слова: *професійна культура, майбутні менеджери наукових проєктів, професійна компетентність, професійні якості.*

Однією з найважливіших умов ефективної реалізації наукового проєкту є наявність висококваліфікованих вчених-

фахівців, здатних до управління цими проєктами. Підготовка майбутніх менеджерів наукових проєктів є сьогодні першочерговим завданням вищої школи в сучасних умовах ринкової економіки. Важливим аспектом цієї підготовки є формування професійної культури менеджерів наукових проєктів як складової їхньої професійної компетентності. Ринок праці та реалії сьогодення вимагають від майбутніх менеджерів наукових проєктів не тільки знань, умінь та навичок, необхідних для генерування нових ідей та організації спільної діяльності з виконання наукового проєкту, а й сформованих цінностей, особистісних та професійних якостей.

Вчені висловлюють різні думки з приводу сутності та змісту поняття «професійна культура».

Так, Г. Улунова розглядає професійну культуру як «комплексне динамічне особистісне утворення професіонала, що зумовлює високі якісні показники професійно-особистісного зростання та самореалізації суб'єкта професійної діяльності» [4, с. 21]. На підставі аналізу різних підходів щодо визначення сутності поняття «професійна культура» вчена справедливо зазначає, що «у контексті герменевтичного підходу професійна культура розглядається як складне інтегральне утворення когнітивно-пізнавального, емоційно-ціннісного та поведінкового опанування професійного досвіду через пізнання універсалій професійної культури» [4, с. 15].

С. Стрельбицька справедливо вважає, що «в структурі професійної культури виділяється ціннісний аспект шляхом відбору професійних цінностей, які виступають в якості основи нормативного регулювання соціальної діяльності» [2, с. 113].

Можна погодитись з думками вчених (І. Галян, О. Галян), які зазначають: «Професійна культура не лише визначає пізнавальні інтереси особистості, а й зумовлює світоглядні настанови, ціннісні орієнтації, загальне життєве кредо» [1, с. 212-213].

Вчені (Л. Ткач, С. Стрельбицька) ґрунтовно дослідили роль мовленнєво-комунікативної компоненти у формуванні професійної компетентності управлінця. Поняття «мовленнєво-комунікативна компетентність» вони розглядають як «цілісну й універсальну характеристику фахівця, ключове значення в якій мають сукупність знань, умінь, навичок щодо культури мовлення і професійної комунікативної діяльності загалом» [3, с. 37].

Аналіз психолого-педагогічної літератури дає підстави вважати, що професійною культурою є складна професійна якість

особистості, що інтегрує ідеї, світогляд, професійні знання, уміння, навички, здібності, цінності, досвід, необхідні для ефективного здійснення професійної діяльності та є складовою професійної компетентності фахівця.

Враховуючи специфіку професійної діяльності майбутнього менеджера наукових проєктів, можна виокремити такі компоненти його професійної культури:

1) управлінська культура: знання, уміння та навички раціонального планування роботи з реалізації наукового проєкту; наявність організаторських здібностей, вміння організувати роботу з реалізації наукового проєкту з раціональним використанням наявних ресурсів; вміння розробляти та створювати організаційні структури наукових проєктів; вміння організувати систему взаємовідносин між виконавцями наукового проєкту та управляти конфліктами, що можуть виникати у процесі його реалізації; знання теорій мотивації та вміння застосовувати їх на практиці у процесі управління виконавцями наукового проєкту; вміння контролювати роботу виконавців наукового проєкту та аналізувати її результати; вміння здійснювати координацію та регулювання діяльності виконавців наукового проєкту; вміння управляти часом та якістю під час реалізації наукового проєкту, визначати часову структуру наукового проєкту; наявність ціннісного ставлення до часу та інших ресурсів; здатність до створення наукової команди для реалізації наукового проєкту; знання, уміння та навички управління розвитком наукової команди; наявність ціннісних соціальних уявлень про наукові проєкти, які є корисними та необхідними для суспільства; знання методологічних підходів управління науковими проєктами та вміння застосовувати їх на практиці;

2) наукова культура: наявність наукових знань, наукового світогляду та ціннісного ставлення до них; дотримання принципу науковості у процесі наукової (науково-педагогічної) діяльності, міжособистісному спілкуванні з виконавцями наукового проєкту, учасниками освітнього процесу у закладі вищої освіти, науковими працівниками наукової установи та іншими людьми, зокрема, й у повсякденному спілкуванні; знання методологічних підходів та методів наукового дослідження та вміння застосовувати їх на практиці; вміння самостійно виконувати наукові дослідження та керувати їх виконанням;

3) правова культура: наявність правових знань, правових переконань; ціннісне ставлення до права; наявність

правосвідомості; готовність до застосування норм права та правомірної поведінки; вміння вирішувати питання у правовому полі;

4) фінансово-економічна культура: знання, уміння та навички ведення бухгалтерського обліку та контролю роботи бухгалтерської служби закладу освіти (наукової установи) або іншої організації, що реалізує науковий проєкт; вміння визначати економічну доцільність та ефективність наукового проєкту; вміння розраховувати вартість наукового проєкту та управляти нею; наявність маркетингової компетентності у питаннях просування наукових послуг та інноваційних продуктів на ринок; наявність підприємницької компетентності у питаннях залучення грантів, інвестицій, знаходження інших джерел фінансування наукових проєктів, не заборонених чинним законодавством; знання, уміння та навички складання бюджету наукового проєкту та здійснення його контролю; вміння мінімізувати фінансові ризики під час реалізації наукового проєкту та управляти ними;

5) інформаційно-комунікативна культура: вміння збирати, обробляти та користуватись інформацією з достовірних джерел; знання термінології та вміння її застосовувати у процесі професійної діяльності; вміння користуватись інформаційними мережами та комунікаційними технологіями у процесі управління науковим проєктом, під час ділового спілкування з виконавцями, інвесторами та іншими його учасниками; наявність достатнього словарного запасу для висловлення своїх думок у процесі здійснення професійної діяльності; мовна грамотність, що виражається у дотриманні орфографічних, орфоепічних, стилістичних, морфологічних, лексичних, синтаксичних та пунктуаційних мовних норм у процесі спілкування та листування з учасниками наукових проєктів; вміння логічно та послідовно висловлювати думки; вміння коректно та ввічливо спілкуватись, проявляти доцільність у виборі фраз та мовних зворотів; наявність ціннісного ставлення до міжособистісної комунікації.

6) морально-етична культура: наявність високоморальних якостей; поважне ставлення до оточуючих; дотримання етики у менеджменті та наукових дослідженнях; дотримання принципів академічної доброчесності; чесні і порядні стосунки з виконавцями наукового проєкту, інвесторами, партнерами, іншими людьми;

7) психологічна культура: наявність знань з психології, зокрема з психології управління, візуальної психодіагностики;

вміння оцінювати та аналізувати психічний та емоційний стан співрозмовника з метою пошуку оптимальних шляхів встановлення професійної комунікації; вміння визначати характер співрозмовника та його схильність до виконання певних видів робіт з метою раціонального розподілу трудових ресурсів для виконання завдань наукового проєкту; наявність емоційної стійкості та саморегуляції; здатність до емпатії; здатність до самоорганізації, самоконтролю, самореалізації та рефлексії.

Розвиток професійної культури майбутніх менеджерів наукових проєктів передбачає цілеспрямовану роботу над кожним її компонентом на засадах компетентнісного підходу та освітнього партнерства. Перспективами подальших досліджень у цьому напрямку є розробка методичних рекомендацій щодо розвитку кожного компонента зазначеного феномену.

Список використаних джерел

1. Галян І.М., Галян О.І. (2016). Ціннісні детермінанти становлення професійної культури майбутнього педагога. *Професійна культура: сутність, фахові особливості, розвиток* : колективна монографія / кол. авт. ; відп. ред. Г. Є. Улунова. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка.

2. Стрельбицька С.М. (2016). Формування професійної культури майбутнього соціального працівника у ВНЗ: компетентнісний підхід. *Професійна культура: сутність, фахові особливості, розвиток* : колективна монографія / кол. авт. ; відп. ред. Г. Є. Улунова. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка.

3. Ткач Л. М., Стрельбицька С. М. (2021). Мовленнєво-комунікативна компонента в моделюванні компетентності управлінця. *Закарпатські філологічні студії,* 16, 35-39. DOI: https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.16.6

4. Улунова Г. Є. (2016). Професійна культура як культура макросистеми, мікросистеми та особистості. *Професійна культура: сутність, фахові особливості, розвиток* : колективна монографія / кол. авт. ; відп. ред. Г. Є. Улунова. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка.

Rostyslav Kostenko,
doctor of pedagogical sciences, professor,
professor of the department of pedagogy and educational management
Odessa Regional Academy of In-Service Education,
Odesa, Ukraine,
https://orcid.org/0000-0002-6022-6904